

COLOCVIUL NAȚIONAL
DESPRE ARTA COMEDIEI
ediția a II-a

Starea și problemele actuale ale comediei

Colocviul național despre arta comediei de la Galați, la cea de-a doua sa ediție, a încheiat, în primele zile de iarnă, seria manifestărilor republicane de artă și cultură, menite să cinstească evenimentele politice și sociale ale anului 1977.

Desfășurat în preajma Conferinței Naționale a P.C.R., materializînd primele inițiative profesionist-civice, marcînd debutul celei de-a doua ediții a Festivalului național „Cîntarea României”, Colocviul gălățean, prin, pe de o parte, adevărea la realitatea repertorială, prin, pe de altă parte, programul variat și complex (spectacole, dezbateri, lansări de carte, vizite în unități socialiste industriale și agricole), a oferit o seamă de idei și de propuneri, de constatări și de concluzii.

Schimbul de opinii, dialogul consistent și aplicat, purtat, timp de șapte zile, între dramaturgi, regizori, actori, critici, directori de teatre, secretari literari, profesori, activiști culturali, spectatori, a relevat exigențele sporite ale momentului actual față de acest gen, dorința unanimă de a furniza publicului, odată cu desfătarea artistică, și un volum de idei mai cuprinzător și legat atît de realitate, cît și de idealul nostru politic, etic și estetic.

De asemeni, Colocviul a repus în discuție nenumărate probleme legate de substanța și de orientările comediei românești, de viitorul ei, aducînd o serie de clarificări ideologice și estetice necesare, de maxim interes și eficiență.

Premiile și distincțiile acordate după „parada” celor opt reprezentații au confirmat valorile certe, în arta comediei noastre de azi, ca și atitudinea creatorilor față de funcția cultural-educativă a actului teatral.

Tema fundamentală înscrisă pe genericul actualei ediții a fost: Calitatea artistică a spectacolului de comedie; probleme de creație literară și modalități de expresie.

Să aruncăm, așadar, o privire de ansamblu asupra colocviului-festival de la Galați și să vedem ce probleme estetice s-au dezbătut. Să urmărim caratul de calitate, cuantumul de fantezie, zestrea inițiativelor creatoare, cantitatea de gîndire originală cheltuită pentru valorificarea trăsăturilor școlii românești de interpretare a comediei, contribuția creatorilor noștri la formularea, pe partituri comic-satirice, a realismului scenic modern și la afirmarea viabilă a altor modalități de expresie contemporane, în stare să releve adevărul vieții și să potențeze adevărul literar, să dea relief și pregnanță ideilor politice, sociale, etice, ale actualității. În sfîrșit, să încercăm să dezvăluim și cititorilor ceea ce ne-a dat tuturor, satisfacții, la Galați, și ceea ce ne-a dezamăgit, unde am simțit bucuriile împlinirilor și unde, regretul neajunsurilor.

La capitolul comediei românești, principalul câștig al actualei ediții rămîne calitatea și diversitatea operelor românești de pe afișul săptămînii gălățene. Titlurile aparțin unor prestigioși autori de comedie din trecut (Vasile Alecsandri, Al. Kirîțescu, Mibail Sorbul, Gib Mihăescu) și din actualitate (Aurel Baranga). Așa cum s-a evidențiat, în plenumul dezbaterilor, la Colocviul gălățean

s-au prezentat piese valoroase prin deschiderea lor tematică și cu o problematică complexă. Nici un flecușet destinat desfătării gratuite, nici o partitură fără adresă socială sau lipsită de semnificații.

Prezentat sub emblema Teatrului Național din București, spectacolul *Gaițele* de Al. Kirîțescu a întrunit, în direcția de scenă a lui Horea Popescu, o distribuție stră-

lucită, un mănușchi de actori prestigioși din mai multe teatre bucureștene. Montarea nu s-a impus, însă, pe măsura acestei excepționale distribuții și a forței creatoare a regizorului. Contradicția dintre aspirația novatoare (timidă) și conservatorismul unor soluții, lipsa incisivității satirice, a unui stil regizoral unitar, și-au pus amprenta, în mod negativ, pe ansamblul montării. Desfășurarea inegală a acțiunii (cînd banală și amorfă, cînd presărată excesiv cu momente de umor gros, cînd susținută cu exaltări de melodramă stropită cu lacrimi) a făcut ca spectacolul să fie receptat cu multe rezerve și cu regretul pentru investiția de talente, neexploatăată creator.

Acida și spumoasa feerie a elasicului Alexandri, *Sinziana și Pepelea*, a avut o soartă și mai tristă. Supusă de regizorul Sergiu Savin unui tratament, așa-zis experimental, de înviore, dar fără o idee călăuzitoare, fără un suport ideologic și artistic menit să potențeze substanța politică și vîna satirică a lucrării, versiunea sibiană a oferit un exemplu negativ: o aplicare excentrică a formulelor înnoitoare, o demonstrație gratuită, avînd ca rezultate depolitizarea spectacolului, prin diminuarea satirei și prin tocirea sensurilor majore ale operei lui Alexandri.

Comediile uitate

În legătură cu comediile... uitate, un cîștig evident al actualei ediții este relevarea unor aspecte ale muncii de cercetare literară și teatrologică și a efortului perseverent și lăudabil, de reevaluare a unor piese originale uitate sau prea puțin cunoscute. Cele două spectacole — *Confrății* de Gib Mihăescu și *Dracul* de Mihail Sorbul — nu au fost, însă, în măsură să dea un răspuns concludent acestei utile și programatice orientări repertoriale.

Confrății, reprezentare interesantă și dinamică, cu autentice valori spectaculare, semnată de tînărul regizor Bogdan Berciu, a stîrnit opinii contradictorii, legate de substanța satirică a textului, de ascuțimea ideilor, de sensul ei moral, educativ. În concluzie, spectacolul hăimărean nu a reușit să lumineze suficient atitudinea combativă a comediei lui Gib Mihăescu, rezistența ei, în timp, a rămas sub semnul întrebării, urmînd ca alte versiuni să ne dea un răspuns mai edificator.

În legătură cu reluarea *Dracului*, s-a considerat, în consens, că această farsă de tip popular, antimistică, cu săgeți satirice îndreptate împotriva avarității, își găsește și în vremea noastră un rost educativ. Dar, tot

în consens, s-a arătat că spectacolul, pus în scenă, la Teatrul din Botoșani, de Eugen Traian Bordușanu, într-o manieră vetustă, cu soluții demodate, cu efecte comice precare, a afectat rezervele comice ale textului și a împiedicat adeziunea publicului la acest tip de farsă.

Despre comedia românească de actualitate

Opinia publică de Aurel Baranga a pus tranșant problema comediei românești actuale, gen vizibil rămas în urmă. S-au adus în discuție idei cunoscute privind caracterul educativ și rolul terapeutic exercitat asupra publicului de către comediografii noștri actuali. S-au evocat nume cu autoritate, autori consacrați, precum Ion Băieșu, Paul Everac, Mircea Radu Iacoban, Teodor Mazilu, D. R. Popescu, Marin Sorescu, Dumitru Solomon, Nicuță Tănase, Aurel Storin, Mehcs Gyorgy, Sûto Andras, sau numele unui debutant, precum Dan Stoica, pentru a se evidenția că, realmente, există un fond substanțial de comedie românească contemporană, dar că acum, la Galați, nu am putut vedea decît un singur spectacol cu o comedie de actualitate. Promovarea acestuia în repertoriu întîmpină încă o serie de dificultăți, iată prima concluzie, care a oferit motive de insatisfacție și de îngrijorare, dincolo de bucuria de a vedea — chiar și într-un spectacol modest și fără strălucire (precum a fost cel cu *Opinia publică*, de la Satu Mare, regizat de Ion Deloreanu) — ce legătură puternică între scenă și sală realizează satira autentică și viguroasă, cît de oportune devin atitudinea critică și vehemența etică a autorului. S-au relevat valorile solide ale piesei *Opinia publică* și calitatea ei, atît de prețioasă, de a stabili cu publicul o comunicare spontană și directă, într-un consens critic constructiv.

Oriești de optimiști am fi, gîndindu-ne la viitoarele apariții pe afiș, nu putem ignora imaginea universului tematic restrîns al comediei de actualitate, miza ei mărunță, banală, nesemnificativă, ținta satirică minoră și hazul ei diluat. Colocviul gălățean a examinat cu sinceritate și cu spirit de răspundere niște posibile căi de ieșire din impas, niște posibile soluții pentru împrosptărea și îmbogățirea structurilor dramatice ale genului și a căutat mijloacele apte să stimuleze imaginația creatorilor de spectacole, în scopul obținerii unor montări strălucitoare și eficiente, așa cum a înregistrat, în această ediție festivalul gălățean, la capitoul:

Satira și comedia universală

Aici au apărut, de astă dată, câștiguri incontestabile.

Romulus cel Mare de Fr. Dürrenmatt, reprezentația Teatrului Național din București, pusă în scenă de Sanda Manu, a fost distinsă cu premiul pentru cel mai bun spectacol. Montare originală, realizată cu expresive soluții scenice, ea s-a impus prin profesionalismul sprijinit pe discernământ ideologic, prin atitudinea creatoare în abordarea unui text dificil. Conceptul românesc de teatralitate s-a tradus în spectacol prin marcarea unui optimism istoric, menit să lumineze sumbra meditație a autorului, concluzia sceptică a textului dürrenmattian.

Domnul Puntila și sluga sa Matti de Brecht a adus, în teatrul-gază, premiul pentru regie, decernat regizorului Adrian Lupu. Spectacolul gălățean, dincolo de unele inegalități, ca și de unele excese demonstrative, a impus cu multă fantezie, cu gravitate — dar, poate, cu prea puțin umor — ideile piesei. S-au reținut câteva excelente soluții scenice proprii teatrului politic-agitatoric, mărturii ale unei atitudini creatoare, ale elaborării unei convenții scenice în stare să potenze mesajul autorului.

Ursul de Cehov a fost primit favorabil pentru calitatea măștilor comice, pentru verba cuceritoare. O reprezentație „rotundă”, prin autenticitatea formulei scenice, eizelată de fantezia creatorilor, care au conferit acestei bijuterii dramatice un farmec inedit. Nu același lucru s-a putut spune — spre regretul unanim — despre cealaltă componentă a spectacolului-coupé al Teatrului

Distincțiile

● **PREMIUL PENTRU CEL MAI BUN SPECTACOL** : reprezentației **ROMULUS CEL MARE** de Fr. Dürrenmatt — Teatrul Național din București.

● **PREMIUL PENTRU REGIE** : lui **ADRIAN LUPU**, realizatorul spectacolului *Domnul Puntila și sluga sa Matti* de B. Brecht — Teatrul Dramatic din Galați.

● **PREMIUL PENTRU SCENOGRAFIE** : nu se acordă.

● **MARELE PREMIU** : Artistului Poporului **RADU BELIGAN**, pentru rolul titular, în spectacolul *Romulus cel Mare* de Fr. Dürrenmatt — Teatrul Național din București.

● **PREMIUL PENTRU INTERPRETAREA UNUI ROL MASCULIN** (ex-aequo) : actorilor **MIHAI MIHAIL** și **MITICĂ IANCU**, protagoniștii spectacolului *Domnul Puntila și sluga sa Matti* de B. Brecht — Teatrul Dramatic din Galați.

● **PREMIUL PENTRU INTERPRETAREA UNUI ROL FEMININ** : actriței **MELANIA CIRJE**, interpreta personajului Elena Ivanovna Popova, în spectacolul *Ursul* de A. P. Cehov — Teatrul „Nottara”.

● **PREMIUL PENTRU VIZIUNE ORIGINALĂ** : actriței **TAMARA BUCIU-CEANU**, pentru interpretarea rolului Aneta Duduleanu, în spectacolul *Gaițele* de Al. Kirilescu — Teatrul Național din București.

● **PREMIUL PENTRU REALIZAREA UNUI ROL EPISODIC** : actorului **GEORGE CONSTANTIN**, pentru interpretarea personajului Zamuhraskin, în reprezentația cu piesa *Jucătorii de cărți* de Gogol — Teatrul „Nottara”. Aceluiași actor i-a fost acordată și Diploma Studioului de radioteleviziune din Iași.

● **MENȚIUNI** : actriței **LILIANA LUPAN**, pentru rolul Eva, în spectacolul *Domnul Puntila și sluga sa Matti* — Teatrul Dramatic din Galați; actriței **TZENKA VELCEVA BINDER**, pentru rolul Caliope, în spectacolul *Confrății de Gib Mihăescu* — Teatrul Dramatic din Baia Mare; actorului **ȘTEFAN IORDACHIE**, pentru cea mai bună compoziție, în rolul Smirnov, în reprezentația *Ursul* de Cehov — Teatrul „Nottara”; actorului **ANDREI RALEA**, pentru cel mai reprezentativ debut în comedie, în personajul Chitlaru din *Opinia publică* de A. Baranga — Teatrul de Nord din Satu Mare.

„Nottara”, celebra partitură gogoliană *Jucătorii de cărți*. Aici, pe bună dreptate, i s-au reproșat regizorului George Rafael imaginea scenică ștearsă, soluțiile mediocre, lipsa virulenței satirice, a fanteziei comice, în desenarea portretelor și în articularea situațiilor.

Calitatea interpretărilor actoricești

Deși puține față de bogăția și de varietatea rolurilor comice care s-au perindat prin fața spectatorilor, creațiile actoricești distinse la Galați cu premii și cu mențiuni sînt cheazășia talentului proteic al actorilor noștri, dovada virtuozității lor profesionale. Astfel, s-a impus, de departe, magistrala creație a lui Radu Beligan, în *Romulus*, rol care a produs înalte emoții estetice și satisfacții de durată, care s-a înscris în istoria interpretărilor tragi-comice de rafinament intelectual. Tamara Buciuceanu a impus, cu excelență intuiție și cu originalitate în compoziție, o nouă viziune asupra Anetei Duduleanu, oferind personajului său adîncime caracterologică. Admirabilele compoziții comice realizate de Melania Cîrje și de Ștefan Iordache, în *Ursul* de Cehov, au determinat înalta calitate a reprezentației, fixînd în a-mintirea spectatorilor o imagine vie și pregnantă a unui cuplu cehovian plasat în registrul farsei. Interpretarea lui George Constantin în *Jucătorii* a așezat chipul lui Zamulhaskin în galeria portretelor memorabile. Perechea Mihai Mihail—Mitică Iancu, protagoniștii spectacolului *Domnul Puntila...*, a portretizat cu mult haz celebrele personaje, subliniindu-le substanța comică, îmbogățindu-le cu un farmec autohton inedit. Tzenka Velceva Binder, Andrei Ralea, Liliana Lupan au punctat, în stiluri și în maniere comice diferite, cîteva personaje care se rețin.

Dezbateri creatoare

În numeroasele și substanțialele dezbateri la obiect, desfășurate într-un climat etic și profesional exemplar, s-au emis cu sinceritate, decis și limpede, în acord sau în polemică, opinii foarte interesante și foarte utile, apte să ducă la concluzii privind starea și problemele actuale ale comediei. Ultima zi, cea consacrată sintezelor, contribuțiilor cu caracter teoretic a prilejuit — pe baza unor comunicări cu teme diferite: *Conceptul comediei în evoluție istorică, Funcția și valoarea*

rea experimentală, Unele probleme de recaptare a comediei contemporane, Difuzarea pe unde radiofonice a comediei — pasionate pledoarii pentru maxima valorificare a comediei românești de actualitate, pentru alungarea de pe scenă a cabotinismului și a vulgarității, pentru mai multă grijă și mai mult discernămint în realizarea versiunilor scenice pe textele clasice, pentru viziuni de spectacol angajate, active, capabile să valorifice forțele artistice ale teatrului nostru. În numele exigențelor sporite ale momentului actual, s-au lansat apeluri la îmbogățirea repertoriului cu comedii mai multe și mai bune. Regretul participanților la lucrări, de a fi beneficiat de contribuția, atît în competiție cît și în dezbateri, a unui număr redus de autori, regizori, scenografi, a fost compensat de bucuria de a-i vedea pe cei prezenți manifestîndu-se atît de activ și de colegial, în slujba prezentului și viitorului teatrului românesc.

Știința organizării

Da, există și știința de a organiza un colocviu, de a crea condiții optime pentru desfășurarea lui. La acest capitol, gălățenii, ca și în precedenta ediție, au oferit participanților condiții organizatorice ireproșabile. Excelenți amfitrioni, reprezentanții Comitetului județean de cultură și educație socialistă și ai Teatrului Dramatic gălățean s-au aflat permanent în mijlocul invitaților oferindu-și generos, sprijinul pentru rezolvarea tuturor problemelor. Activi și inimoși, reprezentanții presei locale și-au demonstrat eficiența, comentînd, cu promptitudine lucrările Colocviului, tipărind rapid, două numere ale unei foi „ediție specială”.

Colocviul gălățean s-a putut desfășura cu-prinzător și cu aplicație și datorită eforturilor reunite ale Consiliului Culturii și Educației Socialiste, sub egida căruia a fost organizat, ale Asociației oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale, a cărei prestigioasă și competentă conducere a impulsionat direct buna desfășurare a manifestării și ale biroului Secției de critică a A.T.M. Acesta a contribuit și de astă dată, din plin, la reușita acestei ambițioase și atractive forme de emulație profesională, față de care se manifestă atît de evident și de categoric adeziunea publicului.

Valeria Ducea